

T.E. Lawrence, *Revolt in the Desert*

© 2015 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © VisualPress/Northfoto

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, C.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

LAWRENCE, T.E.

Revoltă în deșert / T.E. Lawrence; trad. de Mircea Eliade; pref. de Mircea Eliade;
cuv. înainte de Mircea Anghelescu. – Iași: Polirom, 2015

ISBN print: 978-973-46-5322-5

ISBN ePub: 978-973-46-5388-1

ISBN PDF: 978-973-46-5389-8

I. Eliade, Mircea (trad., pref.)
II. Anghelescu, Mircea (cuv. înainte)

821.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

LIBRIS

T.E. Lawrence

REVOLTĂ ÎN DEȘERT

Traducere și prefață de Mircea Eliade

Cuvânt înainte de Mircea Anghelescu

POLIROM
2015

În zorii zilei de 16 septembrie 1917 plecarăm călări din Rumm. Aid, sheriful orb, în ciuda orbirii, insistă să ne însoțească, pretextând că, dacă nu mai putea trage cu pușca, cel puțin era în stare să călărească, și dacă Dumnezeu ne ajută, el își va lua rămas-bun de la Feisal în strălucirea primei izbânzi și se va întoarce acasă, nu prea îndurerat, la viața oarbă care îi mai rămănea de trăit. Zaal conducea vreo 25 de nawasera, un clan de arabi de-ai lui Auda, care se numeau oamenii mei și erau renumiți în tot deșertul pentru cămilele lor de curse. Expedițiile mele fantastice îi ispitiseră să mă întovărășească.

Bătrânul Motlog el Awar, proprietarul Jeddhei, cea mai de frunte cămilă din Arabia de miazănoapte, călărea chiar pe ea în caravana noastră. O priveam cu ochi plini de mândrie sau de aviditate, conform cu relațiunile pe care fiecare dintre noi le avea cu bătrânul. Ghazala mea era mai înaltă și mai impunătoare, cu un trup mai iute, dar prea bătrână pentru galop. Cu toate acestea, era singurul animal din expediția noastră, ba chiar din întreg deșertul acesta, care se putea măsura cu Jeddha, și onoarea îmi crescuse prin această demnitate.

Restul grupului se împrăștiase ca o brătară sfărâmată. Niciun grup nu călărea alături de altul, nici nu vorbea, iar eu treceam înaintea și înapoi toată ziua ca o navetă, stând de vorbă ba cu un șeic încruntat, ba cu altul, căutând să-i adun la un loc, așa ca primul ordin spre acțiune să fie sigur de solidaritate. Deocamdată erau de acord ca să nu asculte niciun ordin de marș din partea lui Zaal, deși era recunoscut ca cel mai bun luptător și avea cea mai mare experiență. Eu îl consideram ca singurul în care mă

puteam încrede. Cât privește pe ceilalți, mi se părea că nici cuvintele, nici sfaturile lor, poate nici armele lor nu erau sigure.

Am poposit la amiază într-un loc rodnic unde ploaia de primăvară, căzând pe o înclinare nisipoasă, adunase laolaltă mănunchiuri groase de iarbă argintie, mult apreciată de cămilele noastre. Văzduhul era blând, asemenea unui august în Anglia, și noi ne plimbam desfătându-ne, scăpați în sfârșit de apetitul zgomotos dinainte de plecare și de acea ușoară tensiune a nervilor, inevitabilă când părăsești chiar un popas trecător. În împrejurările noastre omul se înrădăcina repede.

Târziu în zi pornirăm din nou șerpuind către o vale îngustă, între ziduri mijlocii de cuarț, până ce, înainte de asfințitul soarelui, ne aflam din nou pe un platou de mâl galben ca acela care fusese preludiul minunat al gloriosului Rumm. Ne-am oprit la marginea lui. Eforturile mele rodiseră; de astă dată ne așezarăm numai în trei grupuri la focurile vii de tamarisc scânteietor. La unul din focuri mâncau oamenii mei; la al doilea, Zaal; la al treilea, howeitații. Târziu noaptea, când toți șefii se săturaseră bine cu carnea de gazelă și pâine caldă, am putut să-i adun la focul meu neutru și să discut cu ei serios itinerariul pentru ziua următoare.

Se părea că la apusul soarelui ne vom opri pentru apă, la un puț, două, trei mile dincoace de gară, într-o vale acoperită. Apoi, la începutul nopții, puteam înainta ca să examinăm gara și, cu toată slăbiciunea noastră, să încercăm un atac împotriva ei. Insistam mult asupra acestui lucru (în contra celorlalți), căci era punctul cel mai critic de pe tot traseul căii ferate. Arabii nu puteau s-o înțeleagă pentru că mințile lor nu întrevedeau perspectiva frontului turcesc, atât de lung și cu atâtea nevoi. Totuși, ajunseserăm la o oarecare înțelegere și ne-am împrăștiat liniștiți să ne culcăm.

Dimineața am amânat masa pentru că nu aveam decât un mars de șase ore înaintea noastră; apoi am traversat platoul noroios către o câmpie cu rămășițe fixe de piatră de var, acoperită cu un covor de cuarț tare, de culoare cafenie, rotunjit de ierni. Urmară apoi dealuri mici, ici și colea cu pături moi de nisip, sub urcușurile mai abrupte unde vânturile răsturnate de pe munte își

depuseseră praful. Între dealurile acestea am călărit prin văi nivelate spre o culme; apoi prin alte văi de același fel în jos, pe partea opusă, unde ieșirăm brusc din grămezile întunecoase de pietre zvârlite într-o câmpie întinsă, mușcată de soare. Era străbătută pe alocuri de câte un val de nisip cu nivel neregulat.

Ne-am oprit la amiază la prima intrare în aceste peisaje întrerupte și, precum ni se spusese, târziu după-amiază am ajuns la apă. Era o baltă de vreo câțiva metri pătrați, într-o vale scobită printre plăci mari de piatră, cuarț și nisip. Apa stătătoare nu ne atrăgea deloc. Pe suprafața ei zăcea o coajă groasă de noroi verde, din care creșteau curioase insule de bășici de un roz unsuros. Arabii pretindeau că turcii aruncaseră în fântână cămile moarte ca să otrăvească apa, dar, timpul trecând, efectul scăzuse. Ar fi fost și mai scăzut dacă criteriul efortărilor lor s-ar fi potrivit cu gusturile mele. Totuși, aceasta era singura apă la îndemână dacă nu soseam la Mudowwara, așa că ne-am sărguit să umplem sacii de piele. Unul dintre howeitați, în timp ce ne ajuta, alunecă în apă. Covorul ei verde se închise un moment peste el și se târî afară în mijlocul râsetelor noastre, lăsând în urma lui o gaură neagră în noroi din care se ridică o duhoare de carne descompusă ca o coloană concretă care plutea deasupra noastră și deasupra văii, neliniștitoare.

În amurg, Zaal și cu mine, cu sergenții și alți câțiva ne-am târât încetșor înainte. Peste o jumătate de oră eram pe ultima creastă, într-un loc unde turcii săpaseră tranșee și baricadaseră o împrejmuire pentru o avangardă complicată de tranșee dințate (în formă de T) care în această noapte întunecoasă cu lună nouă era goală. În față și dedesubt se afla gara cu ușile și ferestrele vizibile la lumina focurilor de la manutanță și a luminilor garnizoanei. Părea aproape de tot, dar tunurile lui Stokes nu vor bate decât la trei sute de metri. Deci ne apropiarăm ascultând zgomotul inamicului și atenți, nu cumva lătratul câinilor să ne descopere. Sergentul Stokes făcu recunoașterea în dreapta și în stânga ca să caute pozițiuni pentru tunuri, dar nu găsi nimic mulțumitor. Între timp, Zaal și cu mine traversarăm iarăși ultimul platou până ce puturăm număra corturile neluminate și auzirăm oameenii vorbind. Unul dintre ei ieși câțiva pași în direcția noastră,

apoi șovăi. Frecă un chibrit ca să-și aprindă țigara și lumina tare ni-l desluși complet, un ofițer tânăr cu obraji bolnăvicioși și fața trasă. Se lăsă pe glezne, ocupat un moment, apoi se întoarse la oamenii săi, care tăcură când trecu pe lângă ei.

Ne-am înapoiat pe deal și ne-am consultat în șoaptă. Postul era foarte lung, cu clădiri de piatră așa de solide, încât puteau fi invulnerabile ghiulelelor noastre. Garnizoana părea a număra cam două sute de oameni. Noi eram o sută șaisprezece, dar întru nimic o familie fericită. Surpriza era singurul lucru care ne-ar fi putut folosi.

Deci în cele din urmă eu hotărâi să lăsăm postul pentru altă ocazie, care se va prezenta poate curând. Dar, de fapt, o serie de accidente a salvat Mudowwara și abia în august 1918 corpul de cămile al lui Buxton reuși să-i hotărască soarta, așa de mult amânată.

Ne-am înapoiat liniștiți la cămilele noastre și am adormit. A doua zi dimineață ne-am întors pe urmele noastre, să profităm de un fald al câmpiei care să ne ascundă de calea ferată, și apoi am urmat marșul înainte peste platoul nisipos. Văzurăm urme de gazele, oryx și struți, iar într-un loc urme vechi de labe de leopard. Ne-am îndreptat spre dealurile joase care mărgineau capătul opus, cu intenția să zvârlim în aer un tren, căci Zaal spunea că acolo unde dealurile atingeau linia ferată se află o curbă favorabilă de care avem nevoie pentru a plasa mina, iar înălțimile care o dominau ne-ar putea da un bun acoperământ și câmp de tragere pentru mitraliere.

Astfel, am cotit spre răsărit, către șirurile de dealuri sudice, cam până la o jumătate de milă de linie. Acolo grupul se opri într-o vale de vreo treizeci de picioare, în timp ce câțiva dintre noi am coborât spre linie, care cotea puțin spre est ca să evite punctul de teren mai ridicat pe care ne aflam noi. Punctul se sfârșea într-un platou neted de 50 de picioare deasupra drumurilor, cu fața spre nord, dincolo de vale.

Șinele traversau scobitura pe un banc înalt, străbătut de un pod cu două bolte pentru trecerea apei de ploaie. Acesta era locul ideal pentru plasarea încărcăturii. Era prima noastră încercare cu mine electrice și nu știam deloc ce se va întâmpla. Dar judecărăm

că succesul ar fi fost mai sigur așezând mina sub o boltă, căci, oricare ar fi fost efectul asupra locomotivei, podul va fi distrus și vagoanele următoare vor deraia inevitabil.

Înapoiți la cămile, le-am descărcat de povară și le-am trimis la pășune, ferite de pericol, aproape de niște stânci cu baza scobită, unde arabii găsiseră sare. Oamenii aduseră tunurile Stokes cu obuzele lor, tunurile Lewis și gelatina explozibilă cu sârmele înșulate, magnetoul și sculele la locul ales. Sergenții își așezară materialul pe un platou în timp ce noi coboram la pod să săpăm un șanț între capetele a două traverse de oțel unde voiam să ascund cele 25 de kilograme de gelatină. Am rupt învelitoarea de hârtie de pe dopul explozibilului și le-am frământat la un loc până ce cu ajutorul căldurii solare se transformară într-o piftie pe care am pus-o într-un sac.

N-a fost ușor s-o îngropăm. Parapetul era abrupt și în ascunzișul adăpostit între el și deal se afla un banc de nisip ferit de vânt. Am traversat singur, pășind cu grijă, totuși lăsând mari și inevitabile urme pe suprafața netedă. Pământul scos a trebuit să-l adun în mantaua mea și să-l car în repetate rânduri spre canalul răsturnat peste pietrișul apei.

Mi-au trebuit aproape două ore ca să îngrop și să acopăr cu nisip încărcătura; apoi veni greua sarcină de a desfășura sârmele de pe detonator și de a le trage spre dealul de unde descărcam mina. Nisipul de pe suprafață fiind întărit, a trebuit să-l spargem ca să putem îngropa cablul. Erau sârme țepene și marcau suprafața încrețită cu dungi lungi asemenea semnelor de pe pântecul unor șerpi extrem de înguști și grei. Când le apăsam pe pământ într-un loc, restul se ridica brusc în aer. În cele din urmă a trebuit să le îngreunăm cu pietre, iar acestea la rândul lor trebuiau îngropeate răscolind pe mare distanță pământul.

După aceasta am fost nevoiți, cu ajutorul unui sac de nisip, să corectăm semnele acestea încrețind suprafața în ondulații și, în sfârșit, cu niște foale și fluturându-mi mantaua, am simulat suflarea nivelatoare a vântului. Totul se săvârși în vreo cinci ore, dar atât de bine, încât nici eu și niciunul dintre noi nu mai putea vedea unde se află încărcătura, nici unde se ascund sârmele duble, vreo două sute de metri distanță de la punctul de explozie.

Sârmele erau exact atât de lungi ca să traverseze de la colină în depresiunea de teren. Aici am adus cele două capete și le-am atașat de explodatorul electric. Era un loc ideal pentru aparat și pentru oamenii care îi dădeau foc, în afară de faptul că podul nu se mai vedea de acolo.

Totuși, asta nu însemna decât că cineva va trebui să apese pe manivelă la un semnal dat dintr-un punct de la o distanță de 50 de metri de unde vedeau și podul, și capetele sârmelor. Salem, sclavul cel mai bun al lui Feisal, ceru să i se lase lui cîntea acestei fapte, și i se acordă prin aclamațiuni. Sfârșitul după-amiezii se petrecu arătându-i (pe explodatorul detașat) cum trebuie să procedeze, până ce ajunse atât de perfect lămurit, încât lovea manivela exact în clipa în care eu ridicam mâna anunțând o locomotivă imaginară pe pod.

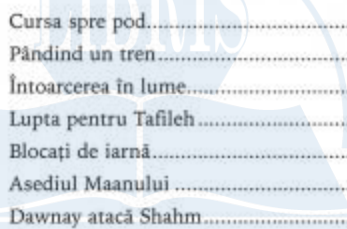
Ne-am întors la postul nostru, lăsând un om de gardă lângă linie. Bagajele le-am găsit părăsite și ne-am uitat împrejur intrigați, să căutăm oamenii. Când îi zărirăm deodată așezați de-a lungul unei creste înalte desprinzându-se din lumina aurie a apusului de soare. Le-am strigat să se culce jos ori să coboare, dar ei persistau să rămână cocoțați sus ca un grup de corbi cu gluși, în plină vedere și de la nord, și de la sud.

În cele din urmă alergarăm și îi obligarăm să coboare, dar prea târziu. Turcii, la un mic post de deal la Hallat Ammar, patru mile la sud de noi, îi văzură și deschiseră focul alarmați asupra umbrelor lungi pe care soarele ce apunea le împingea treptat în sus. Beduinii erau neîntrecuți în arta de a se servi de teren, dar din disprețul ce-l simțeau pentru prostia turcilor nu se fereau. Înălțimea se vedea în același timp de la Mudowwara și Hallat Ammar și ei speriaseră ambele posturi prin neașteptata lor pândă prevestitoare de rău.

Cu toate acestea, se făcuse întuneric și știam că trebuie să dormim răbdători, cu speranța zilei de mâine. Poate că turcii ne vor crede plecați dacă postul nostru va arăta părăsit de dimineață. Așa că am aprins focurile într-o groapă adâncă, am copt pâinea și ne-am simțit mulțumiți. Munca în comun ne apropiase într-un singur grup și nebunia de pe creastă ne rușinase într-atât, încât cu toții eram de acord ca Zaal să fie ales șeful nostru.

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	5
<i>Cuvânt înainte</i> (Mircea Anghelescu)	7
<i>Prefață</i> (Mircea Eliade).....	11
Storrs ajunge la Jiddah	19
Călare spre Feisal.....	27
Feisal și recruții săi.....	39
Tatonări pe lângă Yenbo	49
Feisal lovește în nord.....	61
Tactică și politică	75
Pornind spre Siria	89
Adevăratul deșert	98
Ospetele triburilor	107
Nomazii și viața nomadă	118
Lupta se îndreaptă spre mare	131
Akaba, Suez, Allenby	141
Ne reorganizăm forțele	148
Săcâim pe inamic	153
Mine pe calea ferată.....	163
Victorie și pradă	169
Hotărâm un plan de acțiune	178
Din nou peste linii.....	183
Servicii și predică	190

Cursa spre pod.....	198
Pândind un tren.....	207
Întoarcerea în lume.....	215
Lupta pentru Tafileh.....	224
Blocați de iarnă.....	236
Asediul Maanului.....	250
Dawnay atacă Shahm.....	260
Transporturi și aprovizionare.....	265
Buxton și Corpul Imperial de Cămile.....	275
Spălăm rufele între noi.....	288
În avangardă.....	293
Tăiem liniile principale.....	304
Lupta în aer și pe pământ.....	316
Ajutorul forțelor aeriene.....	323
Turcii se năruiesc.....	333
Ne unim cu forțele britanice.....	345
Intrarea în Damasc.....	352
Cum se face un cabinet în glumă.....	357